

A4-kranten bevatten artikelen van NRC Handelsblad en nrc.next over actuele onderwerpen. Deze A4-kranten kunnen worden gebruikt in lessen en bij opdrachten voor scholieren in het 'Studiehuis' (hoogste klassen havo/vwo). De A4-kranten zijn gratis te downloaden via www.nrc.nl/scholieren.

STEPNET

De redactie van Stepnet van uitgeverij ThiemeMeulenhoff maakt opdrachten bij artikelen in de A4-kranten. Deze opdrachten zijn te vinden op de website www.stepnet.nl. De artikelen in de A4-kranten zijn zo gekozen dat er voor meerdere vakken opdrachten bij gemaakt worden.

Eindredactie
Marlies Hagers
Vormgeving
Bart Grätz

India is een land van tegenstellingen. Er is grote rijkdom, maar miljoenen mensen leven in armoede.

Het is 'de grootste democratie ter wereld', maar je geboorte bepaalt in grote mate of je mee mag praten.

Er komen honderdduizenden goed opgeleide bèta's van de universiteiten, maar de buitenlandse bedrijven in India hebben hun kennis niet nodig.

De filmindustrie produceert honderden Hollywood-achtige romantische films per jaar, maar een tongzoen mag op het witte doek niet getoond worden.

Moderne mannen lopen de deur plat bij de plastisch chirurg, maar ze laten hun ouders een geschikte bruid kiezen.

Deze A4-krant brengt de tegenstellingen in beeld. Met artikelen over discriminatie, de heilige koe, het verspilde talent van hoogopgeleide jongeren, Bollywood, politieke problemen in Kashmir en religieuze spanningen, het mannenoverschot, het kastensysteem en kinderarbeid.

Indiase kinderen wonen op een vuilnisbelt langs een drukke autoweg in de hoofdstad New Delhi. (Foto Bloomberg)

Vol op de mond voor de camera

De kus van actrice Rai op het witte doek hield India uit de slaap. Vrouwen spraken er schande van, mannen droomden van nog meer films met de ongehuwde ster.

DOOR PHILIP DE WIT

Is actrice en voormalige miss World Aishwarya Rai een vrouw van losse zeden? Ongetrouwd, grote blauwe ogen; de bloedmooie Rai is de broeierige droom van veel Indiase mannen. En soms is zij ongewild ook controversieel en taboedoorbrekend. In *Dhoom 2* wordt Rai gekust door haar tegenspeler, de acteur Hrithik Roshan. Op de mond en voor de camera! Iedereen kan het met eigen ogen zien. Eindeloos is er over gediscussieerd, in blogs, op televisie, in kranten. Is het een schande? Of vinden de inwoners van aankomende supermacht India het gewoon spannend? Het is obscene, vindt de Indiase advocate Shailendra Dwivedi. De zoenscène tast de waardigheid van de vrouw aan en zendt een verkeerde boodschap uit naar het publiek over de Indiase vrouw. Dus diende Dwivedi een klacht wegens obsceniteit in bij de rechtbank.

Niet te lang

De actie van de advocaat is veelzeggend voor de tegenstellingen tussen het traditionele India en de jonge, zich snel ontwikkelende economische tijger. Officieel en onder bepaalde voorwaarden mag het wel, zoenen in de film. Zolang de scène niet te lang duurt, het zoenen niet gepassioneerd is en een seksuele context ontbreekt. Denk aan een vrouw die nog snel even haar man een kus geeft voordat zij naar haar werk gaat. Officieus is het echter nog altijd een taboe, kussen op het witte doek. Je ziet het eigenlijk nooit, net zoals je in het openbaar ook nooit kussende stelletjes tegenkomt. Om over een eventuele seksscène maar te zwijgen. Afwezig en verboden in de Indiase film.

Daarvoor zorgt de Central Board of Film Certification van de overheid, ook wel de Censor Board genoemd. Speciale commissies bepalen per regio voor welke leeftijden de films zijn en of ze beelden bevatten die

Atelier voor filmaffiches in Mumbai (Foto Henk Braam/Hollandse Hoogte)

er uitgeknipt moeten worden – India heeft negen regiocommissies. In Mumbai zit een honderdtal mensen in die commissie. De leden zijn aangesteld voor twee jaar en afkomstig uit alle lagen van de bevolking. „De kus in *Dhoom 2* kan, maar een tongzoen of een ranzige seksscène zal er niet doorheen komen. De commissie vertegenwoordigt de samenleving en moet daarbij rekening houden met de meerderheid van de Indiase bevolking die op het platteland woont. Daar is men een stuk conservatiever”, zegt Vinayk Azaad, regionaal manager van de Censor Board in Mumbai.

De fictie van film en de werkelijkheid lopen in elkaar over, zegt filmwetenschapper Ira

Bhaskar. Een vrouw die kust in het openbaar wordt geassocieerd met ontrouw, losse zeden, het verlies van maagdelijkheid. Haar imago staat op het spel. Bhaskar zegt: „Is zij soms beschikbaar voor andere mannen? Het onderscheid tussen wat zich afspeelt op het scherm en in het echte leven, verdwijnt in dit geval. Zo sterk is het taboe in onze maatschappij dat de ouders van Abhishek vrezen dat mensen een verkeerd beeld krijgen van Aishwarya.” Kijken naar zoenen veroorzaakt gevoelens van ongemak, van schuld en schaamte, bij het Indiase publiek. Het past niet in de cultuur, affectie tonen in het openbaar is ongebruikelijk. Bhaskar zegt: „Het verlangen is er misschien wel, maar je kunt niet in

het openbaar zeggen dat je het leuk vindt om naar de kus te kijken. Zeker niet als vrouw, maar eigenlijk ook niet als man. Die zoekt toch een vrouw die staat voor rein- en kuisheid, die monogaam is.” Tegelijkertijd zullen diezelfde mannelijke kijkers straks teleurgesteld zijn als Aishwarya Rai gaat trouwen. Heimelijk fantaseren de mannelijke kijkers over de ongetrouwde ‘maagd’ Rai, zegt Bhaskar. Maar op het moment dat de actrice trouwt, verliest zij haar aantrekkingskracht. Bhaskar: „Dat is het dubbelzinnige. Het is voor een actrice als Rai een belangrijke reden om zo lang mogelijk ongetrouwd te blijven. Ze is bang haar populariteit te verliezen.”

India

2

Bollywood

NRC HANDELSBLAD

A4-krant

India

3

Politiek

Niet alleen succes in 'grootste democratie'

India lijkt met zijn snel groeiende economie en relatieve politieke rust een succesverhaal. Maar het land wordt regelmatig opgeschrikt door uitbarstingen van geweld.

DOOR HANNEKE CHIN-A-FO

De vraag is niet langer of India kan vliegen. De vraag is hoe hoog. India kan alleen maar belangrijker worden in de wereld, luidde een tijdje geleden de analyse van het weekblad *The Economist*, na het bericht dat de aandelenbeurs in het zakencentrum Mumbai met ruim negen procent was gegroeid. Westerse landen zijn gek als ze niet investeren in India, is het credo. Informatietechnologie en callcenters in Bangalore, Bollywoodfilms in Mumbai, lage-lonenarbeid voor westerse bedrijven in de steden.

Niet alleen economisch is India een nieuw middelpunt in de wereld. Ook politiek is het nu een grote speler. India heet ook wel 'de grootste democratie ter wereld'. Premier Manmohan Singh is een steeds betere bondgenoot van de Amerikaanse president Bush. Met één miljard inwoners kan het democratische India een goed tegenwicht bieden tegen het nog grotere, maar communistische China.

Armoedig

Door het succes dreigen interne problemen in het cultureel, etnisch en religieus zeer diverse India naar de achtergrond te verdwijnen. Zoals een groeiende kloof tussen de nieuwe, welvarende middenklasse en het achterblijvende platteland. Afhankelijk van de definitie bestaat de middenklasse uit 100 tot 300 miljoen mensen. Maar de meeste Indiërs leiden nog altijd een armoedig bestaan op het platteland. Ruim 250 miljoen Indiërs leven zelfs van minder dan een dollar per dag.

Een ander terugkerend probleem is het religieuze geweld. Vooral dat tussen hindoes en moslims, die met 150 miljoen nauwelijks een minderheid te noemen zijn. Dieptepunt was de vernietiging in 1992 van een historische tempel in Ayodhya door radicale moslims. Ook zijn er van tijd

Een Indiase militair kijkt uit over het Dalmeer in de provincie Srinagar in Kashmir. India en Pakistan voeren oorlog over de deelstaat Kashmir. (Foto AP)

tot tijd geweldsuitbarstingen van sikhs. Bij een reeks bomaanslagen in 1993 in het centrum van Mumbai vielen ruim 260 doden. Die aanslagen werden opgeëist door een sikh-groepering, het Khalistan-commando uit Punjab.

Behalve met religieuze spanningen kampt India met een lang genegeerd ideologisch conflict. In april erkende premier Singh dat de ruim 20.000 gewapende maoïsten de grootste interne bedreiging van India vormen sinds de onafhankelijkheid in 1947. In een 'rode corridor' die zich uitstrekt van de zuidpunt tot aan de Nepalese grens hebben de maoïsten, of Naxalieten zoals ze in India heten, grote delen van het platteland in handen. Met hun 'strijd voor meer welvaart

voor de armen' krijgen ze honderdduizenden kleine boeren achter zich.

Kashmir

De grootste hoofdbreken in New Delhi gaan over Kashmir. De betwiste noordelijke deelstaat is het brandpunt van het conflict met Pakistan. Drie keer al voerden de landen er oorlog over. Pakistan wil Kashmir inlijven, India wil dat koste wat kost voorkomen. Autonomie of een aparte staat is onbespreekbaar, want het einde is zoek als één deel van het land wegloopt, redeneert Delhi. De aardbeving in oktober 2005, die zowel het Indiase als het Pakistaanse deel van Kashmir trof, bracht de twee landen iets dichterbij elkaar. De bestandslijn werd tijdelijk geopend, zodat

slachtoffers van de beving hun familie aan de overkant konden bezoeken. Sinds enkele maanden rijden er op twee plaatsen weer bussen over de bestandslijn. Er zijn de afgelopen maanden gesprekken geweest tussen Islamabad en Delhi, maar meer dan een herhaling van goede bedoelingen zijn die niet gebleken.

De Indiase succesverhalen dringen 'Kashmir' naar de achtergrond. Maar het is nog steeds het grootste punt van twijfel voor westerse landen om onvoorwaardelijke steun aan India uit te spreken. Er zou, hoewel de kans klein is, nog altijd een kernoorlog met Pakistan om kunnen uitbreken. Kashmir zal India niet tegenhouden te vliegen, maar de vlucht wordt er wel door geremd.

Goden rijden op dieren

DOOR MARION DE BOO

Het hindoeïsme kent een rijke mythologie, waarin naast goden ook dieren prominent figuren. Allerlei dieren worden vereerd. Natuur is in het hindoeïsme alomtegenwoordig. „Alle Indiase goden hebben een dier waarop ze rijden of vliegen. Shiva, de god van de vernietiging, rijdt op een witte stier. En de god Vishnu vliegt op een zonnearend, de Garuda, waarnaar de Indonesische luchtvaartmaatschappij is vernoemd,” vertelt archeoloog en kunsthistoricus Ben Meulenbeld. „Als die oude goden opnieuw uitgevonden zouden worden, zouden ze wellicht Mercedes rijden – het is een heel flexibel geloof.”

Hoe stelt men zich die goden voor?

„Ze hebben vaak meer armen en soms ook meer hoofden dan een mens, dat maakt ze machtiger en krachtiger. Soms ook vertoont de belangrijke god Vishnu zich in mensengedaante, dan heeft hij maar twee armen en heet hij bijvoorbeeld Krishna. Maar Vishnu is ook wel eens op aarde geweest in de vorm van een kosmisch everzwijn. Sommige goden komen alleen voor in de vorm van een dier. Ganesha, die wijsheid symboliseert en obstakels uit de weg ruimt, is een jongetje met een olifantenhoofd. Maar sommige mensen vereren een godheid die geen enkele gedaante heeft, of

zich manifesteert in een steen. „Je komt merkwaardige rituelen tegen en iedereen geeft zijn eigen interpretatie. Zo bestaan er grote terracotta paarden, die ik in Zuid-India kocht. Op zo'n paard zou een godheid 's nachts rond het dorp rijden om de dorpen te beschermen tegen

gangsters, belastingambtenaren en ander kwaad.”

Ziet u dat geloof veranderen?

„O ja, het verandert voortdurend, al eeuwen lang. Hindoes zijn erg pragmatisch. Je vereert een godheid omdat hij jou aan

een goede rijstooft moet helpen. Voldoet hij niet, dan zoek je een ander. Uitgebreide gebeden gebruikt men weinig. Belangrijk is vooral het oogcontact met de godheid – daarom is het contact met die beelden op je huistaar of in de tempel zo belangrijk. Tegenwoordig sturen schoolkinderen hun gebed per sms-je naar de tempel. Op internet vind je hele tarievenlijsten van allerlei offers die de priesters voor je uitvoeren als je het juiste bedrag overmaakt.”

Hoe staan moderne Hindoes tegenover die oude mythische verhalen?

„Daar kom je nooit helemaal achter. Het zijn toegevoegde mythen. Op tempels zie je Vishnu ook wel afgebeeld met een leeuwenkop, of als schildpad. Dit is kenmerkend voor het hindoeïsme. In Europa zien wij altijd één waarheid: twee plus twee is vier. In India geldt dat twee plus twee waarschijnlijk om en nabij vier is, maar misschien ook wel niet.

„In het volgende dorp heet eenzelfde godheid misschien heel anders. Bij ons heet Jezus overal Jezus, nergens wordt hij Piet genoemd. Over hindoeïsmen bestaan zoveel verhalen en er zijn zo veel varianten en manifestaties dat je nooit kunt zeggen: zo is het. En naarmate je er langer mee bezig bent, ga je steeds meer twijfelen aan wat je voor waar hield.”

India eist gestolen adoptiekind terug

Zes jaar geleden adopteerde een Nederlands echtpaar een Indiaas jongetje maar nu eisen Indiase autoriteiten het jongetje weer terug.

Uit politieonderzoek in India zou blijken dat het kind niet vrijwillig ter adoptie is afgestaan, maar is gestolen en daarna is verkocht aan een kindertehuis. Indiase autoriteiten eisen dat het kind een DNA-test ondergaat en wordt herenigd met zijn biologische ouders.

Dat meldde het tv-programma Netwerk op basis van politierapporten en onderzoek in India. Netwerk is in het bezit van rapporten waaruit blijkt dat de Indiase politie in 2005 een bende kidnappers arresteerde. De kidnappers verklaarden

onder anderen het jongetje te hebben gestolen en te hebben verkocht aan een kindertehuis. Via een bemiddelingsbureau is het kind ter adoptie aangeboden met een valse afstandsverklaring en een verzonden familieachtergrond.

Brief

De Nederlandse adoptieouders ontvingen in februari een brief van de Indiase politie met het verzoek het kind terug te brengen. De biologische moeder stelde na de verdwijning van haar zoontje alles in het werk om haar kind terug te vinden. Twee jaar geleden hoorde zij voor het eerst dat het mogelijk nog in leven en geadopteerd was. Vorig jaar spande zij in India een

rechtszaak aan om haar kind terug te krijgen. De rechter heeft nog geen definitieve uitspraak gedaan.

Incidenten

„Het gebeurt vaker, maar gelukkig blijft het bij incidenten”, reageert emeritus hoogleraar adoptie René Hoksbergen op het nieuws. Hij noemt de situatie „uiterst pijnlijk”. „Voor het kind wens ik dat er rust komt; dat hij in Nederland kan blijven. Dat is in zijn belang, als hij zich hier gelukkig en veilig voelt. Maar ook richting de biologische ouders zal er dan iets moeten gebeuren. Zij moeten ten minste geïnformeerd worden over het kind en misschien zelfs in de gelegenheid gesteld

worden hem te zien en contact met hem op te bouwen.”

Emeritus hoogleraar Hoksbergen legt uit dat kinderen in India meer geld opleveren wanneer ze door buitenlandse gezinnen geadopteerd worden dan wanneer ze binnen India naar een ander gezin gaan.

„Wanneer geld een rol speelt en de controle op bemiddelaars in het land van herkomst zwak is, dan is er kans op verkeerde praktijken”, zegt Hoksbergen.

„Het ministerie van Justitie moet scherper controleren, ook op Nederlandse bemiddelaars. Als de controle scherper was geweest en de bemiddelaar in India wantrouwer, dan had deze situatie voorkomen kunnen worden.”

‘Als je arm bent laat de Indiase politie je links liggen’

Een reeks gruwelijke moorden in de Noord-Indiase stad Noida heeft vragen opgeroepen over de politie. Trad die zo laks op omdat de slachtoffers uit sloppenwijken kwamen?

DOOR PHILIP DE WIT

Nooit had Alok Haldar verwacht dat het haar dochter zou overkomen. Verkracht. In mootjes gehakt. Verpakt in een plastic tas. Een meisje van dertien. Maar toen Haldar kort na de jaarwisseling op het politiebureau in Noida was, herkende ze direct de kleren die haar dochter Bina bijna twee jaar geleden op de dag van haar verdwijning aanhad.

Bina is een van de slachtoffers van de opzienbarende seriemoorden die India sinds 29 december in de greep houden. Zeventien schedels van voornamelijk jonge meisjes en een aantal vrouwen zijn gevonden in de open riolering achter het huis van een zakenman die, samen met zijn huishoudelijke hulp, de hoofdverdachte is. De twee mannen zouden zich schuldig gemaakt hebben aan moord, verkrachting en kannibalisme – de huishoudelijke hulp heeft al enkele moorden en verkrachtingen bekend.

Het huis van de zakenman ligt op vijftig meter afstand van de sloppenwijk Nithari, waar de meeste slachtoffers vandaan komen. Ruim twee jaar geleden had een aantal inwoners van Nithari al aangifte gedaan van vermissingen van hun kinderen; het officiële aantal aangiftes zou oplopen tot twintig, terwijl de inwoners zelf zeggen dat meer dan dertig kinderen en jonge vrouwen zijn verdwenen.

Apathie

De affaire heeft de aandacht gevestigd op de apathie van de lokale politie. Ondanks het grote aantal heeft zij nooit enige serieuze stappen ondernomen om de vermissingen te onderzoeken. Alok Haldar weet wel waarom: „Als we rijk waren geweest, dan hadden ze zich wel voor ons ingespannen. Maar als je arm bent, in een sloppenwijk woont, dan laten ze je gewoon links liggen.”

Alok Haldar uit de sloppenwijk Nithari bij de Noord-Indiase stad Noida toont een foto van haar op gruwelijke wijze omgebrachte dochter Bina. (Foto Sanjit Das)

Nithari ligt aan een hoofdweg in sector 31 in Noida, een welvarende stad, ten oosten van New Delhi, met mooie winkelcentra en een bloeiend bedrijfsleven. In november vorig jaar ontvoerden twee criminelen in Noida nog het zoonje van de bestuursvoorzitter van computerbedrijf Adobe India. De politie kwam destijds met man en macht in actie, waardoor het zoonje uiteindelijk binnen een paar dagen weer vrijkwam.

Luisterend oor

Terwijl de landelijke media dagenlang voor het huis van de Adobe-baas bivakkeerden, waren ook ouders van de vermiste kinderen uit Nithari aanwezig, hopen op een luisterend oor van de aanwezige journalisten en politie. Niemand zag ze staan. Hun stem werd pas gehoord toen menselijke botten waren gevonden bij het huis van de zakenman.

Nithari bestaat voor een deel uit een doolhof van smalle straatjes met fietsriksja's, kippen, spelende kinderen en rieten huisjes. Hier wonen veel immigranten uit Bangladesh. Een vuilstortplaats met koeien en opwaaiende plastic zakken scheidt de rieten woningen van het andere deel van Nithari waar vooral immigranten uit West-Bengalen wonen, zoals Alok Haldar. Met grote families leven zij in krappe eenkamerwoningen in betonnen gebouwen. Inmiddels is Nithari een bedevaartsoord geworden van families met vermiste kinderen. Uit verschillende delen van India zijn mensen afgereisd naar Noida in de hoop hulp en financiële compensatie te krijgen – de ouders van de slachtoffers uit Nithari krijgen zo'n tienduizend euro en een stukje land van de regering van Uttar Pradesh, de deelstaat waar Noida deel van uit maakt. Volgens het National Centre for Missing Children raken er jaarlijks hon-

derduizenden kinderen vermist in India. „Wij krijgen medewerking van de politie. Ze zijn niet allemaal zo apathisch als die in Noida”, zegt Nidhi Bhargava, directeur van de organisatie die helpt bij de opsporing. Het slappe optreden van de politie is inmiddels wel op de politieke agenda gekomen. Dus is de hoofdstraat voor Nithari het toneel geworden van dagelijkse politieke demonstraties. Elke politicus probeert er een slaatje uit te slaan. „Er bestaat nog steeds grote ongelijkheid in dit land”, zegt Virendra Dayal, voormalig VN-diplomaat en ex-bestuurder van de Nationale Commissie voor Mensenrechten. „Arme mensen hebben minder makkelijk toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en gerechtigheid. Het kastensysteem veroorzaakt nog altijd discriminatie. We moeten hopen dat de economische groei van India uiteindelijk ook meer gelijkheid zal brengen.”

NRC HANDELSBLAD

A4-krant

India

6

Hindoefeest op de rivier de Ganges

In India wordt, ter ere van het Ardh Kumdb Mela (Halfgrote Kruik-festival), gegeten op de rivier de Ganges. Hindoes vieren elke twaalf jaar het 45 dagen durende feest, een van de grootste religieuze bijeenkomsten ter wereld met 70 miljoen mensen. De gelovigen brengen dag en nacht door op een boot. Ze herdenken de strijd tussen de goden en de demonen om een kruik met nectar van onsterfelijkheid. (Foto AP)

Indiase man wil maskertje

DOOR PHILIP DE WIT

Zo bleek als Michael Jackson willen Indiase mannen er niet uitzien, maar als ze dezelfde lichte kleur kunnen krijgen als Bollywood-idolen John Abraham of Hritnik Roshan, graag. In India is een lichte huidskleur nog altijd een schoonheidsideaal, en Indiase mannen, vooral die in de grote steden, zijn uit de kast gekomen. Merken als L'Oréal en het Indiase Emami zijn hierop ingesprongen: de vorig jaar gelanceerde crème Fair & Handsome ('blank en knap') van Emami is niet aan slepen. Mannen gaan naar schoonheids-

klinieken voor een manicure, pedicure of een gezichtsbehandeling. De verzorgingsmarkt voor mannen is al goed voor bijna 200 miljoen euro, en volgens kenners zal dat snel oplopen. Bij Kaya Skincare in Vasant Vihar, een wijk in het zuiden van Delhi, bestaat 40 procent van het klantenbestand uit mannen. „In het moderne India is het belangrijk dat je er verzorgd bijloopt. Met een goede huid heb je meer zelfvertrouwen, zul je succesrijker zijn. Op je werk en bij de vrouwen”, zegt Gargi Chaterjee, marketingmanager van de Kaya-groep, die meer dan 40 klinieken heeft.

Aan het einde van de dag wipt kolonel Kumar bij Kaya Skincare binnen, officier van het Indiase leger, samen met zijn vrouw. Hij komt voor een maskertje en gezichtsmassage. Tijdens een intakegesprek met de dermatoloog krijgt hij een een spiegel voorgehouden: „Ziet u die lijnen op uw voorhoofd? Wij hebben een Botox-behandeling in de aanbieding waarmee u een half jaar rimpelloos door het leven kan.” De kolonel houdt het voorlopig bij een gezichtsbehandeling van zo'n 20 euro. „Maar ik denk dat ik nog wel terug zal komen”. De mannelijke klanten van Skincare zijn voornamelijk professionals,

tussen de 20 en de 50 jaar. „Je ziet hier veel mannen die op weg zijn naar een sollicitatiegesprek, bruiloft of ontmoeting met potentiële schoonouders,” zegt skincare practitioner Lucas Bukve. Met de groeiende middenklasse in India is ook het aanbod van geschikte (lees: met een goede baan en opleiding) mannelijke huwelijkspartners gestegen. Gearrangeerde huwelijken vormen nog altijd de meerderheid. Een potentiële bruidegom let daarom steeds beter op zijn presentatie. „Met een goede baan en een dikke buik kon je het vroeger misschien redden”, zegt Bukve. „Tegenwoordig is dat lastiger.”

Uiterlijk

Geef ze de nul terug

DOOR ANIL RAMDAS

Ik was vroeger extreem slecht in wiskunde. Nou ja, in de tweede klas van het atheneum in Suriname was ik slecht in alles, ik had geloof ik een 1 voor Spaans op mijn eindrapport. Eigenlijk had het een nul moeten zijn, legde de altijd even beminnelijke lerares Spaans uit aan mijn ouders tijdens de ouderavond.

In de daarop volgende jaren werd ik beter in de meeste vakken, behalve in wiskunde. Weet je wat het is, zei mijn wiskundeleraar in 5 atheneum: jij kunt niet denken. In de tropen hanteren ze andere opvattingen van opvoedkunde. Maar dat niet kunnen denken beviel me wel. Ik zag mezelf graag als een gedachteloze romanticus die droomt over een groots en meeslepend leven in het verre moederland.

Maar dat was het probleem nu juist: wie het verre moederland wilde bereiken moest zijn wiskunde-examen halen. Zonder wiskunde kon je niet naar de universiteit, en dus niet naar Holland. Het wiskunde-examen kan men zien als een vroege voorloper van het inburgeringsexamen en het was vroeger een flink stuk pittiger. Nu hoef je alleen twee Nederlandse zinnen te kennen: „Waar is het postkantoor”, of: „Hoe hoog is de vertrekpremie?” Vroeger moest je alles weten van tangens, sinus en cosinus. Zonder wiskunde zag ik mezelf al verdoemd tot een levenslang verblijf in de

tropen. Het werd tijd om alarm te slaan. Ik moet bijles hebben, schreeuwde ik tegen mijn moeder, wiskundebijles. De man die mij bijles gaf, liet me eerst een artikel lezen over de geschiedenis van de nul. Vroeger kon men wel tellen en zelfs een beetje rekenen, maar algebra kon je het niet noemen. Het is een gigantische mentale stap van vijf paarden, of vijf appels, naar vijf 'dingen', en ten slotte naar het abstracte idee van vijf. Gewoon vijf. Je vraagt: vijf wat? Antwoord: gewoon vijf. Dat kenden ze niet, het idee vijf zonder een voorwerp daar achter.

Men kende geen 5, en al helemaal geen -5. Het zou nog een paar duizenden jaren duren voor men -5 kon begrijpen, en die stap kon alleen worden gemaakt, toen men de nul te pakken had. Mijn belangstelling voor wiskunde was definitief gewekt. Nu weten we wel dat we zonder de nul niet kunnen leven. Zonder de nul zouden we geen computertaal hebben en we zouden wel winst kennen, maar geen verlies, dus zouden we ook geen kapitalisme hebben, kortom: ons bestaan zoals we dat kennen, zou onmogelijk zijn zonder de nul. Waar komt de nul vandaan? Uit India. Men trof de nul voor het eerst aan in de buurt van Delhi. Een priester moet hebben geprobeerd om uit te rekenen hoeveel bloemen moesten worden geplant om elke dag vijftig bloemenkransen te maken voor de

vijftig godsbeeldjes in de tempel. En vijftig noteerde de priester op een kleitablet met een vijf en een nul, een rondje, zoals nu. Elders in India waren er al geleerden die de nul bewuster gebruikten in rekensommetjes als: vijf plus nul is vijf. Dat was een onvoorstelbare ontdekking. Deze nul reisde oostwaarts naar China en westwaarts naar de Arabieren en nog verder naar Europa en voor je het wist hadden we de computer en de magnetron. Het zal nu wel duidelijk zijn waarom ik dit verhaal vertel. De laatste tijd gaan er stemmen op om beschavingen van elkaar te onderscheiden. Sommigen willen beschavingen zelfs van elkaar scheiden. De westerse en de niet-westerse beschavingen om mee te beginnen. De islamitische en de christelijke, om preciezer te zijn. Welnu: als er meerdere beschavingen zijn, komen we op een moment waarop we iedereen teruggeven wat van hen is. Want eerlijk is eerlijk: al heb ik tien jaar geleden je pen gejat, eerlijkheid gebiedt dat ik hem teruggeef. Als we als mensheid doodeerlijk zijn, krijgen de westerlingen hun penicilline terug, de indianen mogen hun aardappel houden, en de Indiërs gaan vrolijk met hun nul bloemenkransen maken. Het gevolg zal zijn dat we terecht komen in de Middeleeuwen, dat zeg ik, in duizend jaar vóór de Middeleeuwen. We zullen leven als wilden in hollen en grotten en we zullen in de bossen en op de vlakten naar

eetbare vruchten en bladeren zoeken. We zullen bij bosjes sterven aan bacteriële ontstekingen en nooit zullen we eens gewoon een diepgevroren maaltijd kunnen ontdooien in een magnetron. Dat risico moeten we maar nemen. De Indiërs hebben bloemenkransen, de Amerikaanse indianen hebben aardappelen, en het Westen, nou ja: ze zouden de penicilline toch niet kunnen doseren zonder begrip van de nul, daar heb je dus niets aan. Ze hebben dan ook geen raketten en atoombommen, wat wel een geruststellende gedachte is.

Dit is natuurlijk een karikatuur van de menselijke geschiedenis. Het is niet eens waar wat ik net heb gezegd, omdat sommigen beweren dat de Maya indianen uit Zuid-Amerika eerder de nul hadden uitgevonden en boeddhisten kunnen zweren dat de grote Boeddha kwam met de nul. Het interesseert me allemaal niets. Beschaving is een kruisbestuiving, vindingen van de mensheid behoren ons allen toe. Ik zeg het maar heel hard: zodra wij het hebben over beschavingen, in meervoud, zijn we verloren. Er is maar één beschaving, en dat is de universele, menselijke. Als het woord beschaving een meervoudsvorm kent, dan moet het woord mensheid ook een meervoudsvorm kennen. En mensheden, dat is absurd. Het is mensheid, beste mensen, het is mensheid, enkelvoud.

Misbruik van kinderen 'normaal' in India

Tweederde van de kinderen in India wordt mishandeld en meer dan de helft van hen is slachtoffer van seksueel misbruik. Dat blijkt uit een uitgebreid onderzoek van de Indiase regering, dat is uitgevoerd met steun van de Kinderfonds van de Verenigde Naties.

Voor het onderzoek zijn 12.247 kinderen (tussen 5 en 12 jaar oud) en 2.324 jongeren (ouder dan 12) uit 13 Indiase deelstaten ondervraagd. Behalve fysiek en seksueel misbruik zijn ook emotionele mishandeling en verwaarlozing van meisjes onderzocht.

Het is de eerste keer dat de Indiase regering een dergelijk omvangrijk onderzoek heeft gedaan naar kindermisbruik. Het onderwerp is in het verleden verschillende keren aangekaart door niet-gouvernementele organisaties. Maar kindermishandeling, zeker seksueel misbruik, bleef een groot taboe in India.

Volgens Loveleen Kacker, die het onderzoek leidde, worden jongens net zo vaak misbruikt als meisjes. Een substantieel deel van de daders bestaat uit „vertrouwenpersoon en verzorgers” onder wie ouders, familieleden en docenten, aldus

Kacker. Uit het onderzoek blijkt dat 70 procent van de kinderen het misbruik nooit aan iemand hebben verteld.

„In India is er een traditie van ontkenning van kindermishandeling”, zei minister van Vrouwen- en Kinderontwikkeling Renuka Chowdhury. Ze riep op een einde te maken aan deze „samenzwering van stilte”. Roland Angerer, directeur van Plan International, zei in reactie op het onderzoek dat „het belangrijk is dat ouders en volwassenen moeten leren dat kinderen geen bezit zijn, maar dat ze ook rechten hebben”.

New Delhi verbiedt roken achter stuur

Roken achter het stuur mag niet meer in de Indiase hoofdstad New Delhi. Met het verbod wil het stadsbestuur het aantal slachtoffers in het verkeer verminderen. Overtreders kunnen rekenen op een boete van omgerekend ongeveer 7,50 euro, zo hebben de autoriteiten gisteren bepaald. In New Delhi komen elk jaar ongeveer 2.000 personen om in het verkeer.

Voorzichtige opstand van de kastelozen

De kastelozen in India komen voorzichtig in het verweer tegen discriminatie, maar de prijs die ze ervoor betalen is hoog. Dagelijks zijn er ongeveer zeventig geweldsdelicten tegen de zogenoemde dalits.

DOOR PHILIP DE WIT

Surekha Bhotmange was een moedige vrouw. De 45-jarige was een dalit, zoals de kastelozen, de onaanraakbaren, in India heten. Met man en drie kinderen woonde zij in het dorpje Kherlanji in de deelstaat Maharashtra. Toen dorpsgenoten van een hogere kaste begin september zomaar een stuk land opeisten van de Bhotmanges begon het verzet van Surekha. Op 29 september kreeg zij daarvoor de rekening gepresenteerd. Surekha Bhotmange en haar drie kinderen zijn gelyncht door een menigte dorpsgenoten – Surekha en haar dochter werden voordat ze vermoord werden ook nog naakt rond geparadeerd. Waarom? Omdat de vrouw zich had durven verzetten tegen een beslissing van dorpsleden van een hogere kaste. Surekha Bhotmanges echtgenoot Bhaiyalal ontsnapte aan het geweld en vreest nu, aangezien hij een van de weinige getuigen is, voor zijn leven. Meer dan dertig inwoners van het dorp werden later gearresteerd nadat de zaak steeds meer publiciteit had gekregen. Enkele politieagenten werden op non-actief gesteld.

In de genen

„Het probleem is dat Indiërs het rangensysteem ‘in de genen’ hebben, het zit in onze software. Discriminatie van vooral dalits op basis van kaste bestaat nog altijd. Daardoor hebben we nog steeds zulke excessen als in Kherlanji”, zegt Paul Divakar, voorzitter van de mensenrechtenorganisatie National Campaign on Dalit Human Rights. „De situatie voor dalits is sinds 1947 verbeterd, maar het gaat zeer langzaam.”

De organisatie van Divakar is een landelijke belangenclub die opkomt voor dalitrechten. Grofweg zijn er 180 miljoen hindoeïstische dalits en veertig miljoen christelijke, islamitische en boeddhistische

In Gohana in de Indiase deelstaat Haryana werden vorig jaar vijftig huizen van dalits (kastelozen) geplunderd en in brand gestoken door leden van hogere kasten. (Foto The Times Of India)

dalits. Ze wonen verspreid over het land, de overgrote meerderheid op het platteland. Satish Deshpande, socioloog aan de Universiteit van Delhi is een van de auteurs van een recent verschenen boek over onaanraakbaarheid op het platteland in India. Hij legt uit: „Dalits op het platteland zijn altijd arm geweest, onopgeleid. Ze hebben bijna geen toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, politie of justitie. Ze worden gediscrimineerd, vooral door de kasten net boven hen. Ze mogen niet naar bepaalde tempels, niet in bepaalde straten van hun dorp lopen. En er zijn voortdurend geweldsincidenten.”

Jaarlijks zijn er volgens de *National Campaign on Dalit Human Rights* meer dan 25.000 geweldsincidenten tegen dalits, zo'n zeventig per dag. En dat aantal zal alleen maar groeien, zo verwacht onderzoeker Deshpande, omdat het sociaal bewustzijn van dalits toeneemt. „Vroeger accepteerden dalits het als hogere kasten hun land wilden inpikken, nu durven ze

het vaker aan te vechten”, zegt de socioloog.

Hikati Devi

Een voorbeeld van het toegenomen bewustzijn van dalits is het verhaal van Hikati Devi. De 35-jarige vrouw deed iets wat nog nooit iemand van haar gemeenschap van kastelozen had gedaan: ze stapte naar de leider van haar dorpje in de deelstaat Bihar om te klagen over een groepje mannen uit de buurt, die vier van haar buurvrouwen hadden verkracht. De vier verkrachte dalitvrouwen uit Devi's dorp hadden zelf geen klacht ingediend. Uit angst voor represailles. Maar vooral ook omdat het weinig zou uithalen, zegt Devi. „De politie is meestal van een hogere kaste, en die kijkt ook op ons neer.” Met ongeveer twintig dalitfamilies woont ze aan de rand van het dorpje Golaghat in Bihar. De dalits van Golaghat zijn allemaal dagloners, landarbeiders, in dienst van de boeren, de landeigenaars die in het andere deel van het dorp wonen.

Zes weken na haar klacht kregen de dalitfamilies 's avonds opnieuw bezoek van een groep mannen, allen van een hogere kaste, met fakkels in hun handen – in het dorp is geen elektriciteit. „Onze mannen hadden we toen al snel weggestuurd om te voorkomen dat we allemaal als weduwen zouden eindigen. Ik werd er uitgepikt door twee van de mannen, als wraak, omdat ik geklaagd had bij de dorpsleider”, vertelt Devi. „Ze namen me mee en verkrachtten me.”

Opnieuw deed Devi iets wat nog nooit eerder door een dalit was vertoond in haar dorp. Ze ging naar de politie en deed aangifte. „Maar de politie heeft de zaak nooit onderzocht”, zegt ze. „Zij is omgekocht of zelf bang voor de mannen. Wat ik erme bereikt heb is dat er sindsdien geen dalitvrouwen uit mijn buurt zijn verkracht.”

Kasten zijn ontsproten aan het lichaam van Brahma

Het kastensysteem van India is een duizenden jaren oude sociale hiërarchie, die de bevolking verdeelt in verschillende groepen. Tot welke kaste je behoort, wordt bepaald door geboorte, huwelijk en beroep.

De vier hoofdkasten (varnas) zijn:

- 1 De Brahmins, of priesters. Dit is de hoogste kaste. De Brahmins vormen 2 tot 5 procent van de Indiase bevolking en heeft 70 procent van de bestuursfuncties in handen. Hindoes geloven dat de Brahmins zijn verzezen uit de mond van Brahma, de scheppergod van de hindoes.
- 2 De Kshatriyas. De klasse van krijgers en heersers, die zijn gemaakt uit de armen van Brahma.
- 3 De Vaishyas. De koopmannen en handwerkslieden, die zijn voortgekomen uit de dijen van Brahma.
- 4 De Shudras. De ongeschoolde arbeiders, boeren en dienaren die aan Brahma's voeten zijn ontsproten. Buiten de hoofdkasten zijn er ook nog de zogeheten achtergebleven kasten. Dan pas komen de dalits, die kasteloos zijn, met daarbinnen tientallen subkasten. Ongeveer 70 procent van de Indiase bevolking behoort tot de dalits.

Zinloze heiligheid

DOOR ANIL RAMDAS

Het was V.S. Naipaul die ooit zei dat het hem niet kon schelen waar mensen in geloofden – bomen, stenen, teksten, beelden – als ze maar iets heilig vonden. Beschaving begint bij het heilig vinden van iets buiten jezelf: iets waar je een dak boven bouwt, wat je in een doek wikkelt, uit het hoofd leert, of met één of ander vocht besprenkelt.

Het vervelende is dat veel mensen denken dat beschaving daarmee ook eindigt. Als je het heiligverklaarde aan een onderzoek onderwerpt, kun je tot twee conclusies komen: of je ziet er de willekeur, en daarmee de zinloosheid van; of je ziet de logica en het nut, waardoor het louter heilige overgaat in het gerespecteerde.

Niet alles wat je respecteert hoeft je heilig te vinden, maar is het omgekeerde dan wel het geval: moet je al wat je sacraal acht ook respecteren?

Neem bijvoorbeeld het bekendste cliché van India, de heilige koe. Eenzesde van alle runderen in de wereld kuiert rond in India, zo'n half miljard in totaal. Dat kuieren doen ze ook letterlijk over de asfaltwegen van grote steden als Delhi en toeristen vinden dat meestal een schokkend gezicht. De dieren zien er verwaarloosd uit en omdat er geen gras is, eten ze wat ze op de vuilnisbelten vinden. In de vroege ochtend kun je keurig geklede zakenlui warme maaltijden aan koeien zien offeren. Dat geeft geluk in zaken. De koe heeft iets minder geluk, omdat het voedsel in een plastic zakje zit dat ook verslonden wordt, en koeien hebben vele magen maar niet één voor plastic zakken. Hoe kun je iets wat je zo heilig vindt, zo onrespectvol behandelen, is de vraag. Bestaat het respect alleen uit het feit dat je ze niet opzettelijk mag doden en het vlees nuttigen? Het vlees van de koe mag alleen worden gegeten als die een natuurlijke dood is gestorven, en dan nog alleen door de 'chamars', de kaste van leerlooiers, en lager dan hun kaste is er niet. In het Indiase verkeer kun je beter een fietser over de kling jagen dan een koe tegen de flank raken. De mensen sleuren de chauffeur meteen van achter het stuur om hem met zijn eigen lederen riem af te tuigen.

Leer is één van de belangrijkste exportproducten van India geweest, de jaarlijkse opbrengst bedroeg gemiddeld drie miljard dollar. Maar dat is afgelopen. De grootste afnemers als Nike, Reebok en de Duitse autoindustrie boycotten sinds kort het Indiase leer vanwege de manier waarop de beesten worden behandeld. Omdat de koe heilig is, zijn abattoirs in India officieel verboden. Er zijn maar een paar duizend legale abattoirs, de meeste in het uiterste zuiden van het land. Het probleem is alleen dat het transporteren van koeien in India ook verboden is. Je moet dus alle grenswachten van alle deelstaten waar je doorheen moet compenseren opdat ze een andere kant opkijken, wat door de veehouders op hun beurt wordt gecompenseerd door zoveel mogelijk koeien in gammele vrachtwagens te persen. Een andere methode is gewoon met de beesten te gaan lopen, over afstanden van soms drie- of vierduizend kilometer, waarbij onderweg geen voorzieningen zijn voor voedsel en water. Ook dat verhoogt de overlevingskans van

de runderen niet echt.

De dierenbeschermers van India, en volgens mij is er geen land waar dierenbeschermers zo machtig zijn omdat ze niet alleen dieren beschermen maar het hindoeïsme zelf, deze dierenbeschermers hebben voorgesteld om alle abattoirs te sluiten. Dat standpunt doet het goed momenteel, omdat het hindoeïsme aan fanatisme wint. Niet alleen het hindoeïsme, het vegetarisme in het algemeen is in opmars en zelfs mensen als Paul McCartney en Ravi Shankar bemoeien zich met het welzijn van beesten.

Als er geen abattoirs zijn, is de redenering, zullen ze niet getransporteerd hoeven te worden en kunnen ze gewoon sterven waar God het wil, en God heeft kennelijk een voorkeur voor stedelijke vuilnisbelten.

Je zou natuurlijk ook kunnen zeggen dat je juist meer abattoirs moet bouwen, of in ieder geval de pakweg vijftigduizend illegale slachthuizen, die in de sloppenwijken van bijna alle steden zijn verborgen, legaliseren. Wie ooit zo'n

illegaal slachthuis heeft bezocht, wordt automatisch vegetarisch. De mensen die er werken hebben allemaal wel de juiste kaste, ze zijn 'chamars' of moslims, maar dat blijkt op de één of andere manier geen garantie voor het slagersvakmanschap. Er wordt lukraak met een botte bijl gehakt, een tafereel dat goed is voor duizend nachtmerries.

Het is niet zo dat de mishandelde of verwaarloosde koe niet heilig wordt gevonden. Het beest wordt alleen niet gerespecteerd, en dat is iets anders. Iets of iemand respecteren getuigt van een mate van inleving. Je moet op z'n minst begrip kunnen opbrengen voor de wens of de intentie van het object waar de heiligheid op is gericht.

Ik neem nu even aan dat de intentie van levende wezens is dat ze willen leven en dat ze geen pijn willen lijden en in het geval van mensen, dat ze bovendien niet vernederd willen worden. Zelfs van een boek kun je zeggen dat het de wens heeft om begrepen of geïnterpreteerd te worden.

En hier ligt het dilemma: je krijgt pas respect voor het heiligverklaarde ná het plegen van onderzoek, naar het nut van het heilige, alsook naar de wens van het heilige. Een koe geeft melk en mest en wil een leven zonder pijn en leed. Dat heb ik niet grondig onderzocht, maar laten we het even aannemen. Maar het willen doen van onderzoek vereist een manier van denken dat het stadium van de loutere heiligverklaring te boven gaat. Onderzoek zit in de traditie van Verlichting en wetenschap en het merkwaardige van de heiligverklaring, waar alle godsdienst op is gebaseerd, is dat het aan het tijdperk van de Verlichting voorafgaat.

Het blijft dus een mooie menselijke eigenschap, de heiligverklaring, zoals Naipaul zei, maar het is een primitieve eigenschap als daarop geen Verlichting, geen onderzoek en dus geen wetenschap volgt. Heilig verklaren om het heilig verklaren is beslist een stadium van beschaving, maar ook (een) vrij zinloos. Dat is wat godsdienst zo zinloos maakt maar dat is, geloof ik, niet echt een originele opmerking.

Heilige koe ligt op de middenberm in New Delhi. (Foto Reuters)

Ruw talent

Bedrijven blijven naar India komen. Multinationals investeerden er in 2006 voor een record. Toch wringt er iets. De schijnbaar onuitputtelijke bron talent begint op te drogen. De miljoenen studenten die er elk jaar afstuderen, kunnen lang niet allemaal wat westerse bedrijven willen.

Door Elske Schouten

Familie is belangrijk in India. Ouders kiezen niet alleen met wie dochter- of zoonlief gaat trouwen, ook bij het selecteren van een baan laten ze hun stem horen. En dat weet Capgemini. Dus houdt de IT-dienstverlener bij zijn Indiase vestiging eens in de drie maanden oudergesprek. Even uitleggen dat de carrière van hun oogappel bij het bedrijf in goede handen is.

Het is een van de lokkertjes waarmee Capgemini India nieuwe werknemers probeert binnen te halen. Zo kun je bij het bedrijf ook in het weekend solliciteren, of 's avonds. Het bedrijf zoekt honderden nieuwe mensen per maand. En dat gaat niet vanzelf, want er is concurrerentie van grote namen als Tata, Infosys en Wipro; grote Indiase bedrijven die ouders wél bekend in de oren klinken. Baru Rao, directeur van Capgemini India: „Onze grootste uitdaging voor de toekomst is het vinden van talent.”

Het is even wennen om dit over India te horen. India, het land waar bedrijven

‘Ik wil naar Frankrijk’

Tanay Pinglay (20) studeert bijna af in economie en commercie aan het H.R. College in Mumbai: „In september, als ik klaar ben, ga ik een masters doen in Frankrijk. Ik wil naar het buitenland omdat ze daar een meer praktische benadering hebben in het onderwijs. Indiase studenten blinken uit door hun goede geheugen – wij kunnen pagina's theorie reproduceren – maar om dingen te leren die je in het echte leven gebruikt, kun je beter naar het buitenland.

Na mijn studie wil ik twee of drie jaar

Studenten in de Indiase stad Srinagar tijdens het ochtendgebed. De enorme aantallen studenten aan Indiase universiteiten maken het bijna onmogelijk om leerlingen praktische vaardigheden bij te brengen. (Foto Reuters)

naartoe gaan omdat ze in Nederland of de VS niet genoeg werknemers kunnen vinden. Het land dat te boek staat als de nooit haperende ingenieursfabriek die elk jaar miljoenen talentvolle afgestudeerden uitspuwt. En het land waarvan westerse schoolverlaters te horen krijgen dat er miljoenen leeftijdsgenoten wonen die slimmer, gemotiveerder en minder verwend

in Frankrijk werken om mijn lening af te betalen, maar daarna wil ik er niet blijven. De levensstandaard is er wel hoog, maar de persoonlijke benadering die je hier in India hebt, vind je daar niet. Ze houden daar niet van nieuwsgierigheid: als je mensen vraagt of ze getrouwd zijn of kinderen hebben, vinden ze dat raar. Hier niet. Jongeren gaan daar al op zichzelf wonen als ze 18 zijn, hun ouders vinden dat niet eens erg. Hier blijf je altijd met je familie wonen. Bij wat voor bedrijf ik hier later ga werken, hangt af van het salaris. Het maakt me niet uit of het een Indiaas of een westers bedrijf wordt.”

zijn, en die staan te trappelen om hun werk te doen voor eentiende van het geld. Hoe kan het vinden van werknemers daar een probleem zijn?

Aan de getallen ligt het niet. De beroepsbevolking telt een half miljard mensen. Elk schooljaar komen er 3 miljoen afgestudeerden van de universiteit. „Er is ook geen tekort aan mensen”, zegt Rao. „Maar het is lastig de goede mensen te vinden en vast te houden.”

Kloof

Dat bedrijven in India alsnog moeite hebben geschikt personeel te vinden, komt door de kloof tussen wat afgestudeerden kunnen als ze van school afkomen en wat ze moeten kunnen om bij die bedrijven te werken. Adviesbureau McKinsey becijferde in een rapport dat van de ingenieurs die afstuderen, slechts een kwart geschikt is om bij een westers bedrijf te werken. Voor afgestudeerden in de financiële dienstverlening is dat 15 procent.

Monisha Advani kan precies vertellen

wat de Indiase afgestudeerden missen. Zij is directeur van recruitmentbureau EmmayHR, dat ruim een jaar geleden werd overgenomen door Randstad. Veel werknemers zijn nooit in aanraking gekomen met andere culturen, zegt ze. Waardoor ze basale westerse vaardigheden missen, zoals eten met mes en vork. En hoewel het niveau van het onderwijs doorgaans hoog is, is het veel te theoretisch, zegt ze. Studenten leren niet hoe ze die theorie in de praktijk moeten toepassen.

A. Sawant, directeur van The Mumbai University, legt uit dat het Indiase onderwijssysteem verstrikt zit in een spagaat tussen het aantal studenten dat het wil opleiden en de kwaliteit. „Dat studenten te theoretisch opgeleid worden, is een gevolg van de gigantische getallen waar we mee te maken hebben”, zegt hij. Zijn universiteit heeft een half miljoen studenten. Sawant: „We hebben één docent voor 120 tot 140 leerlingen. Daardoor kunnen we alleen

Vervolg op pagina 11

Vervolg van pagina 10

grote hoorcolleges geven. Leerlingen kijken met zijn tieners toe als we een proef doen; ze kunnen hem nooit zelf doen.”

Frustrerend

Zijn collega Saroj Verma van een andere universiteit in Mumbai, het R.D. National College, ziet het met lede ogen aan. „Wij leveren miljoenen afgestudeerden af, maar ze zijn niet geschikt voor de banen die er zijn. Alleen de 1 procent heel slimme en communicatieve leerlingen slaagt erin om het echt te maken.” En dat is frustrerend voor de rest, zegt ze. „Ze hebben hooggespannen verwachtingen als ze nog op school zitten, over de banen die ze zullen krijgen en het salaris dat ze zullen verdienen. Maar als ze van school komen, merken ze dat ze voor die banen niet genoeg in huis hebben.” Velen komen terecht in callcenters, ook een snelgroeiende branche die steeds meer werknemers nodig heeft. Varma: „Maar dat is dom werk, ze kunnen veel meer.”

Deels proberen bedrijven hun werknemers zelf de vaardigheden bij te brengen die ze op school niet krijgen. Bij Kanbay bijvoorbeeld, een Amerikaans IT-bedrijf dat onlangs werd overgenomen door Capgemini. Bij Kanbay's opleidingscentrum in Hyderabad hangt op een prikbord het rooster met de lessen die elke nieuwe employé moet doorlopen. Bijna allemaal 'softe' vakken: feedback geven, e-mail etiquette, assertieve communicatie, conflic-

'Een huwelijk regelen ga ik echt niet zelf doen'

Srivathsan (21) is derdejaars computerwetenschappen bij IIT Mumbai en wil een masters doen in Frankrijk: „Als ik klaar ben wil ik promoveren, zodat ik onderzoeker kan worden. Die promotie wil ik wel in Europa of de VS doen. De kwaliteit van promotieplekken in India is niet zo hoog. Het staat me aan dat je als onderzoeker geestelijke vrijheid hebt. Ik vind geld ook wel belangrijk, maar ik wil ook tijd hebben voor mijn hobby's: ik schilder en ik zing. Als ik een tijdje in het buitenland heb gewerkt, wil ik wel weer terugkomen naar India, bij mijn familie. Mijn ouders zullen ook mijn huwelijk regelen. Dat is traditie, ik ga dat echt niet zelf doen.”

Een moeder vult het aanmeldingsformulier in van haar dochter, die naar Delhi University wil. Sommige Indiase universiteiten hanteren extreem strenge toelatingscriteria. Het toegelaten worden tot een goede universiteit is voor jongeren en hun ouders cruciaal. (Foto AP)

ten oplossen, actief luisteren en 'presentatie en sociale vaardigheden voor leiders'. Door de concurrentie voor de beste werknemers stijgen de lonen snel. De Indiase branchevereniging van de IT industrie Nasscom schat dat de lonen jaarlijks 10 tot 15 procent hoger worden. Het verloop is hoog. Bij bijna alle IT-dienstverleners verlaat elk jaar zo'n 20 procent van de medewerkers het bedrijf. Voor bedrijven die andere soorten diensten doen voor het Westen – zoals callcenters of financiële diensten – is het verloop soms 60 procent. Advani vertelt dat ze sollicitanten krijgt die zich verontschuldigen voor het feit dat ze al drie jaar ergens hebben

gewerkt, omdat ze denken dat dat „in deze tijden” niet goed staat. Advani: „Dat is de mentaliteit op het moment.”

Aantrekkelijk

Blijft India op deze manier wel aantrekkelijk voor westerse bedrijven? Links en rechts proberen alternatieve landen zich te profileren als aantrekkelijke vestigingsplaats voor dienstverleners. China, Oost-Europa of Rusland. Maar ook kleinere landen, als Maleisië of Vietnam. Ook McKinsey adviseert bedrijven niet blind achter hun concurrenten aan te lopen, maar te zoeken naar plaatsen waar juist weinig andere bedrijven en veel geschikte werknemers

zitten. Dat heeft er al toe geleid dat bedrijven in India zich niet meer blindelings in Bangalore vestigen, maar dat er alternatieve IT-centra opstaan zoals Hyderabad, Chennai, Pune en Kolkata. Maar ten opzichte van andere landen heeft India nog wel grote voordelen, die niet snel zullen verdwijnen. Ten eerste spreekt men in de voormalige Britse kolonie vloeiend Engels, wat je van China of Rusland niet kunt zeggen. Aangezien de VS en Engeland verreweg de grootste afnemers van dienstverlening vanuit lagelonenlanden zijn, heeft India daardoor een grote voorsprong op andere landen. Verder heeft het land al zo'n 20 jaar ervaring in de IT-dienstverlening aan het Westen, waardoor de processen in hoge mate geperfectioneerd zijn. Omliggende landen kunnen daar niet aan tippen. En vergeleken met Oost-Europese landen – waar de 'dichtheid' van geschikte afgestudeerden volgens McKinsey aanmerkelijk hoger ligt – is India nog altijd een stuk goedkoper. Vandaar dat men in India zich hierover nog niet zoveel zorgen maakt. In zijn recentste rapport spreekt branchevereniging Nasscom weliswaar zijn zorgen uit over het dreigende tekort aan talent. Maar ondanks dat blijven de bedrijven komen, rapporteert de vereniging: in 2006 bereikten de investeringen door multinationals een absoluut record.

'Oma's zijn nog erger'

Raghuvar Nadig (20) is ook derdejaars computerwetenschappen aan IIT Mumbai: „Vrienden kijken een beetje tegen je op, omdat je bent aangenomen aan IIT. En je moeder schept erover op tegen haar vriendinnen. Oma's zijn nog erger, maar die scheppen ook op over kleine dingen. 'Mijn kleinzoon woont in Mumbai', zeggen ze dan. Ik zou na mijn studie niet bij een bedrijf als Capgemini willen werken. Zij doen vooral outsourcing, niet zo technisch uitdagend. Tata is wel een goed bedrijf. Als ik technisch werk zou doen, dan wil ik in het onderzoek. Maar eigenlijk wil ik op een gegeven moment mijn eigen bedrijf. Veel familieleden wonen in het buitenland, dus dat zou ik ook wel willen. En dan hoef ik niet per se terug te komen. India heb ik wel een beetje gezien. Wat ik financieel wil bereiken? Ik wil wel genoeg geld verdienen voor een leuke vakantie.”

Spelende kinderen tussen loeiende treinen

Op het treinstation van New Delhi wonen 2.500 straatkinderen. Oudbewoners organiseren rondleidingen langs de plekken waar de kinderen spelen, slapen en zich wassen.

DOOR PHILIP DE WIT

In het New Delhi Railway Station is het een gekrioel van jewelste: reizigers, rugzaktoeristen, bedelaars, theeverkopers, taxichauffeurs en slapende mensen. Loeiende treinen komen af en aan. Elke dag arriveren hier ook tegen de honderd kinderen. Op eigen houtje en meestal zonder perspectieven. Niemand die ze op komt halen. Ze komen van het platteland, zijn meestal analfabeet en hopen op een ander leven. Sommigen zijn pas vijf jaar oud.

Jawed (19) was acht toen hij op het centraal station van de Indiase hoofdstad aankwam. Hij was op een dag zomaar met een paar vriendjes in een trein gesprongen en arriveerde 24 uur later in Delhi. Op zijn vijftiende wist hij met hulp van een hulporganisatie te ontsnappen aan zijn bestaan op straat. Sinds vorige week leidt hij voor 4 euro mensen rond door de krochten van het station, langs de plekken waar de kinderen spelen, slapen en zich wassen. Hij zegt: „Indiërs zien straatkinderen als overlast. Ik wil ze laten zien hoe de kinderen leven, zich staande houden, ze een gezicht geven.” Waarom hij zelf wegliep? Jawed lacht schaaftig. In het dorp waar hij woonde was niets te doen. Geld voor school was er ook niet. Hij wilde eigenlijk wel de Taj Mahal zien. Zielig was hij niet. „Het was een mooi leven. Straatkinderen zijn niet zielig, willen geen medelijden, maar misschien wel steun.”

18 miljoen

Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR heeft Delhi tussen de 100.000 en 500.000 straatkinderen, terwijl hulporganisaties het op ongeveer 250.000 houden. In totaal zouden in India, volgens de UNCHR, zo'n achttien miljoen straatkinderen zijn. Staten als Bihar en Uttar Pradesh zijn de regio's waar de meeste kinderen die naar Delhi gaan vandaan komen.

Een Indiase jongen verzamelt gebruikte plastic flessen langs het spoor van New Delhi. (Foto AFP)

Het zijn verpauperde gebieden waar van de jaarlijkse groei van de Indiase economie van 8 procent weinig te merken is. Het New Delhi Railway Station is meer dan een aankomstplek. Voor veel straatkinderen is het broeierige en tjokvolle station het dak boven het hoofd in de miljoenenhoofdstad. Maar ook groepen eenoudergezinnen (meestal moeder met kinderen) wonen hier. Loop met Jawed naar de wasstraat van de treinen en je ziet ze er hun dagelijkse

douche nemen. Sommige kinderen zijn geboren op het perron en zullen er ook doodgaan, zo vertellen sociaal werkers op het station.

Ongeveer 2.500 kinderen zonder ouders, zo schatten jeugdwerkers, leven in en rond het station in Delhi. Hun geschiedenissen lopen uiteen. Geslagen door een stiefvader, seksueel misbruikt door een oom, verkocht door de ouders; het zijn in de wereld van de straatkinderen bijna doorsnee verhalen.

„Maar er zijn ook kinderen bij die er van dromen arts te worden of ingenieur. Zij verlaten zelf hun ouders, willen onderwijs en niet voor een habbekrats klusjes doen voor de rest van hun leven”, zegt Vikash Yadav, een sociaal werker, die rond het station opereert.

Van dag tot dag

Jawed had toen hij aankwam helemaal geen dromen. Hij leefde van dag tot dag. Hij was vrij, hoefde niet naar school en aan niemand verantwoording af te leggen. Hij snoof net als vele andere straatkinderen Tipp-Ex om high te worden, at gratis in tempels en gebedshuizen van de sikhs en probeerde zo veel mogelijk Bollywoodfilms te zien. Met het rond brengen van thee en het ophalen van vuilnis verdiende hij zijn geld.

De 250 treinen die het station dagelijks aandoen, zijn levensaders voor de kinderen. Op perron 1 staat Jawed even stil. „Hier komen de luxe treinen aan, waar veel te halen valt voor een straatkind.” Als er een trein aankomt en stopt, glippen ze zo snel mogelijk naar binnen. Op zoek naar afval, achtergelaten voedsel en tijdschriften. De gevonden kranten en weekbladen geven ze weer af aan de drogist-kiosk, in ruil voor korting op medicijnen. Fruit brengen ze naar de juice corner, de sapverkoper, die het dak van zijn zaak als slaapplek aanbiedt. De organisatie van Yadav werkt al zestien jaar op het station van Delhi. Boven het kantoor van de spoorwegpolitie aan de buitenkant van het station, een van de zogenoemde contactpunten, melden zich dagelijks gemiddeld twintig piepjonge nieuwkomers in Delhi.

Jawed was lid van een bende en als nieuwkomer voelde hij zich daar aanvankelijk veilig, voor de politie en pooiers. „Elke bende is de baas over een platform, waar 's nachts de kinderen slapen”, zegt hij. Op een dag werd hij wakker in het ziekenhuis, nadat hij de avond ervoor was neergestoken door iemand van een andere bende. „Toen heb ik het station verlaten, ben ik in de buurt van tempels gaan leven, totdat ik kennismakte met Salaam Baalak Trust. Zij hebben me gered en nu wil ik ook jeugdwerker worden. Daarom organiseer ik deze tours door het station. Het geld is voor de kinderen.”

Te veel jongens is gevaarlijk

In Aziatische landen dreigt een 'mannenoverschot'. Het gaat vooral om laag opgeleide jonge mannen die kansloos zijn op de huwelijksmarkt.

DOOR DIRK VLASBLOM

Sinds de jaren tachtig is in China, India en andere Aziatische landen een groot mannenoverschot ontstaan. Dat is het resultaat van een traditionele voorkeur voor mannelijk kroost en de moderne mogelijkheid om het geslacht van een kind vóór de geboorte vast te stellen.

Als gevolg van selectieve abortus en verwaarlozing van vrouwelijke zuigelingen is de natuurlijke ratio tussen jongetjes en meisjes in deze landen verstoord. In delen van China en India kan het overschot aan jongemannen de komende jaren oplopen tot 12 tot 15 procent. Het gaat vooral om laag opgeleide jonge mannen van het platteland, die zo goed als kansloos zijn op de huwelijksmarkt en wie een bestaan in de marge wacht.

Deze cijfers werden gepubliceerd in het tijdschrift *Proceedings of the National Academy of Sciences*. De auteurs van het artikel waarschuwen dat deze demografische scheefgroei een destabiliserend effect kan hebben op de samenlevingen in kwestie. Als steeds meer mannen beseffen hoe gering hun kansen op de huwelijksmarkt zijn, kan dit leiden tot antisociaal gedrag en kunnen haarden van georganiseerde misdaad en terrorisme ontstaan.

Sekseratio

In veel landen, van Oost-Azië tot Noord-Afrika, wijkt de 'sekseratio' (de getalsmatige verhouding tussen mannen en vrouwen) af van de algemeen aanvaarde standaard – 106 jongens op 100 meisjes. Ouders hebben liever zonen, omdat die voor meer inkomen zorgen, de familielijn voortzetten en voorrang krijgen bij het erven van bezit. Meisjes gelden als een kostenpost, omdat ze op den duur deel gaan uitmaken van de familie van hun man – en dan geen verantwoordelijkheid meer dragen voor hun eigen ouders – en vaak een bruidsschat moeten meebrengen.

Jongens in India krijgen les in traditionele dans. (Foto Hollandse Hoogte)

Toen het in de jaren tachtig mogelijk werd met behulp van echoscopie het geslacht van een ongeboren kind vast te stellen, raakte in enkele Aziatische landen de sekseratio uit het lood in het voordeel van mannen. Dat begon in Zuid-Korea, vooral via selectieve abortus. In de jaren negentig begon hier de sekseratio weer te dalen, maar in China bleef die stijgen. In dat land werd in 1979 de éénkindpolitiek gelanceerd en sindsdien gaan Chinese ouders voor een zoon.

Volgens de statistieken worden in China jaarlijks 1 miljoen meer jongetjes geboren dan meisjes. Dat is het gevolg van selectieve

abortus, maar ook van niet registreren, te vondeling leggen en verwaarlozing van vrouwelijke zuigelingen. Volgens Hesketh en Zhu krijgen China en delen van India de komende decennia te maken met een mannenoverschot van 12 tot 15 procent. Deze jongemannen vinden geen vrouw – en dat in samenlevingen waar iemand zonder gezin geen aanzien heeft. Gezien hun schaarste trouwen vrouwen 'omhoog' en de minder verkieslijke mannen zijn kansloos.

In de meeste culturen worden geweldsmisdrijven gepleegd door jonge, ongetrouwde mannen met een lage status. Recent

onderzoek in Indiase deelstaten wees op een verband tussen de sekseratio en het aantal moorden. In sommige Chinese steden zijn jonge, mannelijke trekarbeiders verantwoordelijk voor 80 procent van de misdaad. Autoriteiten zijn zich bewust van deze risico's. In China en India bestaan strenge wetten tegen het doden, te vondeling leggen en verwaarlozen van meisjes, maar het schort aan de handhaving. De onderzoekers verwachten op den duur het meest van mentaliteitsverandering. In een recente enquête zei 39 procent van de Chinese vrouwen geen voorkeur te hebben voor een zoon.

NRC HANDELSBLAD

A4-krant

India

14

Boek over
callcenters

Indiase bestsellerauteur voor een nieuwe generatie

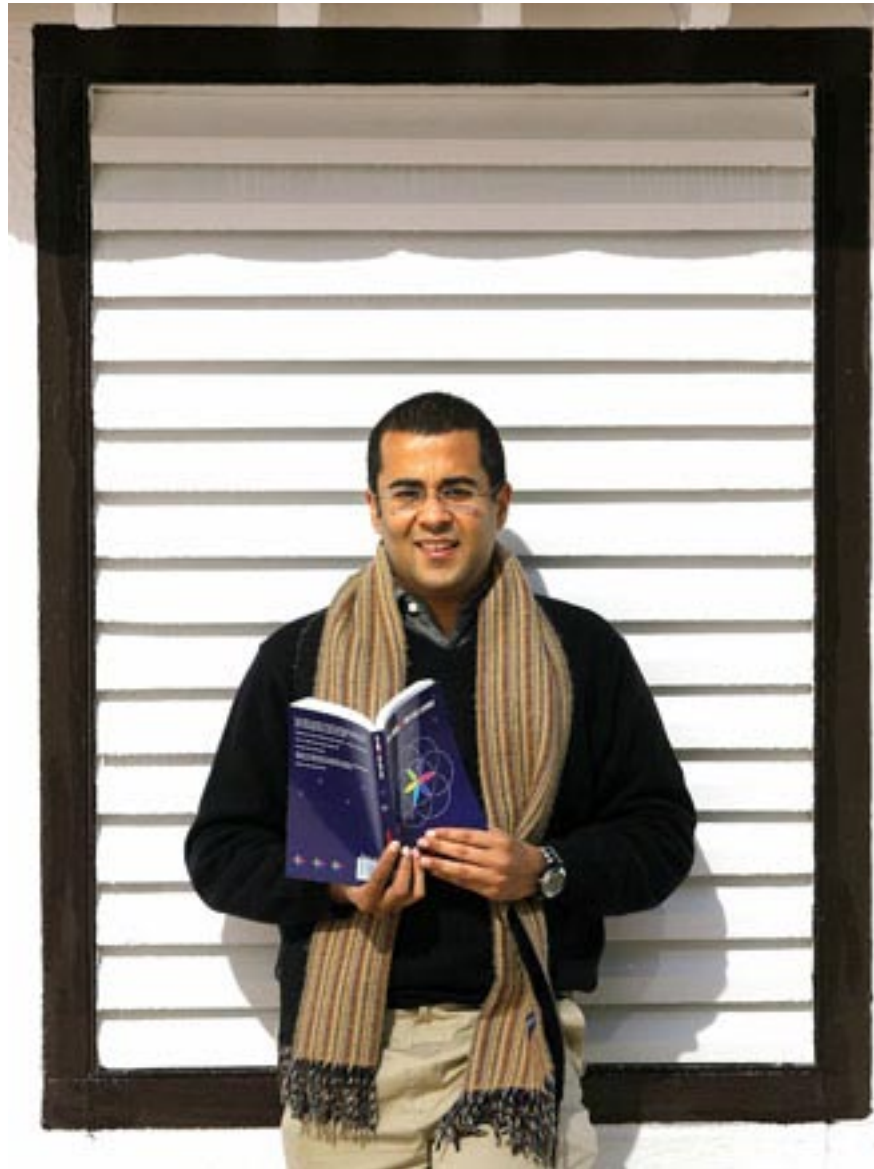
Het nieuwe boek van Chetan Bhagat gaat over jonge Indiërs die in een callcenter contact hebben met domme Amerikanen. De twijfelende Indiërs verlangen naar religie.

DOOR PHILIP DE WIT

Het is riskant om een moderne twintiger te zijn in India. Voordat je het weet, werk je in een geestdodend callcenter. Zit je de hele nacht aan de telefoon met domme Amerikanen die niet weten hoe hun koelkasten werken. En krijg je de stompzinnigste vragen voor je kiezen. Als je bovendien niet uitkijkt, word je de huid vol gescholden. Waarom eigenlijk? Voor die 300 à 400 euro per maand? Voor je creditcard? Een nieuw paar peperdure Adidasgympen? De nieuwe, jonge generatie Indiërs, die slaven in telefooncentra, zegt Chetan Bhagat, schrijver van de Indiase bestseller *one night @ the call center*, worstelt met dat soort vragen. Bhagat wil hun existentiële twijfels verwoorden. Hij zegt: „Het werk in callcenters is te platvloers en zal jongeren nooit de innerlijke bevrediging geven waarnaar ze op zoek zijn. Daar gaat mijn boek over.” In *one night @ the call center* staan zes karakters centraal. Allen werken 's nachts in hetzelfde high tech slavenhok, waar ze zes dagen per week telefonisch Amerikaanse consumenten ('dumb Americans' in het boek) hulp bieden bij het gebruiken van hun stofzuigers, koelkasten en ovens. Het verhaal speelt zich af in één nacht. In 38 korte hoofdstukken maakt de lezer kennis met de lawaaige wereld van werknemers van Indiase belbedrijven. Het is een universum van sms-berichten, geïmiteerde Amerikaanse accenten, uitstapjes naar nachtclubs, etentjes in shoppingmalls en seks op de achterbank van het bedrijfsbusje.

Callcenter

Het is de eerste Indiase roman die zich afspeelt in een callcenter, nog altijd een van de snelst groeiende bedrijfstakken in het land, waar honderdduizenden mensen werken. Is Bhagat een slimme schrijver met gevoel voor commercie? Houdt hij rekening met zijn afzetmarkt, de jonge Indiër met een goed inkomen, werkzaam in een

Chetan Bhagat (Foto AFP)

callcenter of voor een IT-onderneming? Nee, zegt de auteur. Hij ziet zichzelf liever als een hedendaagse schrijver, die onderwerpen van deze tijd aansnijdt.

Ongevraagd en zonder namen te noemen, haalt hij vervolgens uit naar schrijvers als Salman Rushdie en Vikram Seth. Hij zegt: „Er zijn te veel exotische, historische

romans geschreven voor buitenlanders. Ik schrijf voor de jonge generatie.” Indiërs kunnen zelf wel beoordelen of een boek goed is of niet, daarvoor hebben ze geen buitenlanders nodig. Literatuur moet vooral niet te intellectueel zijn, zegt Bhagat eveneens. In het begin van zijn boek laat hij ook iemand verklaren dat dit geen verhaal is van grote woorden. Simpel kan mooi zijn, zegt de schrijver, en heeft een persoon iets nieuws te zeggen, dan zijn „ingewikkelde woorden niet nodig om het verhaal aan te kleden.” Gek genoeg zijn het juist nieuwe inzichten die ontbreken in zijn boek. Anders dan bijvoorbeeld in *The Red Carpet*, een vorig jaar gepubliceerde bundel korte verhalen van de in Bangalore woonachtige schrijfster Lavanya Sankaran, heeft *one night @ the call center* geen enkele diepgang en spanning. Er wordt bijvoorbeeld niet ingegaan op de botsing tussen traditie en moderniteit, de groeiende kloof tussen de nieuwe rijken en de armen, in het snel veranderende India.

Stereotypen

De hoofdpersonages van Bhagat zijn bovendien stereotypen. Je hebt de boze jongen van gescheiden ouders; de harde werker die over zich heen laat lopen door zijn baas; de jonge vrouw die een degelijke bruidegom moet vinden van haar moeder; de getrouwde vrouw die wordt bedrogen door haar man en gepiepeld door haar schoonouders; het meisje uit een provinciestad dat naar bed gaat met een man omdat ze model wil worden en de oudere man die geen contact meer heeft met zijn kinderen. Bhagat's boek suddert maar een beetje door, totdat de eendimensionale hoofdpersonen tegen het einde van de roman plotseling een telefoontje (via een mobiel-tje) krijgen van God. Wat volgt is een soort van catharsis voor de personages. Ze zien het licht, hoe ze hun problemen moeten oplossen. Het meisje dat model wil worden in het boek zegt: „Ik wil geen dom model worden. Elke carrière die je dwingt compromissen te sluiten met je eigen moraal is dat niet waard.” En klaar is kees. Volgens Bhagat speelt religie een belangrijke rol in het leven van Indiërs, „inclusief de MTV generatie. Mensen vonden dat ongelofwaardig van het boek, maar het is waar.”

Geen kinderarbeid is luxe

Kinderen in India mogen niet meer in de huishouding of de horeca werken. Applaus voor de nieuwe regeringsmaatregel blijft uit. In India werk je om te overleven. Ook miljoenen kinderen.

DOOR PHILIP DE WIT

Santos ging tot zijn negende naar school, maar op een dag was het geld op. Santos' werkloze moeder stond er alleen voor, want zijn vader was al lang geleden met de noorderzon vertrokken. Zijn oudere broer had nog wel een baantje, terwijl zijn jongere broertje thuiszat. „Er was daar verder niets. Geen werk, niets”, zegt de 13-jarige Santos. ‘Daar’ is een vervallen boerengehucht in Bihar, een van de armste deelstaten van India.

Dus vertelde hij zijn moeder een jaar geleden dat hij ergens anders werk ging zoeken. En zo stapte hij met een paar vriendjes in de trein, reisde meer dan duizend kilometer en arriveerde in New Delhi, een metropool met meer dan 15 miljoen inwoners. Als dagloner in een restaurant, vlak naast een van de tempels rond het commerciële centrum van Delhi, heeft hij zijn eerste jaar overleefd. Een dag werk is goed voor nominaal bijna 2 euro. „Dan kan ik eten, of naar de film gaan”, zegt hij.

Verbod

Maar straks moet hij op zoek naar een andere inkomstenbron. Met ingang van vandaag mogen kinderen onder de 14 jaar in India niet meer in de horeca en als huishoudelijk personeel werken. Deze sectoren zijn de nieuwe toevoegingen aan de lijst met 57 riskante beroepsgroepen, waarvoor in India een verbod geldt op kinderarbeid, op basis van de in 1986 ingevoerde Child Labor Act.

Volgens de Indiase overheid lopen kinderen die in restaurants of bij mensen thuis werken een grote kans geslagen of seksueel misbruikt te worden. En hoe kinderen die huizen schoonmaken worden behandeld, is lastig te controleren. De verhalen die naar buiten komen over hun ervaringen zijn vaak schokkend. Het is de keerzijde van een opkomende natie met een snelgroeïende middenklasse, die graag goed-

De Indiase regering schat het aantal werkende kinderen op ruim 12 miljoen. Belangenorganisaties gaan uit van andere getallen, oplopend tot 60 miljoen. (Foto AFP)

koop huishoudelijk personeel in dienst neemt. Extreem lange werkdagen voor een hongerloon zijn eerder regel dan uitzondering in deze sectoren. In een land met ruim 1,1 miljard inwoners

van wie zo'n 300 miljoen moeten rondkomen van minder dan een dollar per dag, is kinderarbeid lastig te stoppen. Geen kinderarbeid is een luxe die veel Indiërs zich niet kunnen veroorloven.

Ondergrens bij veertien

In India waren al 57 riskante beroepen verboden. Voorbeelden zijn werk aan de spoorwegen, in mijnen, werk met giftige stoffen en de productie van wierook en sari's.

De International Labour Organization (ILO) schrijft voor dat arbeid voor kinde-

ren tot vijftien jaar verboden is, tenzij het land erg arm is, dan is veertien de ondergrens. Gevaarlijk werk mag vanaf achttien. Volgens de ILO werkt wereldwijd een op de zeven kinderen. Van hen werkt 70 procent in de landbouw, meestal als hulp van de ouders. Dat is in India niet verboden. In Azië werkt 19 procent van de kinderen, in Afrika ruim 26 procent.

Hoeveel kinderen werken in het land, blijft gissen. De regering schat het aantal op meer dan 12 miljoen. Organisaties die met kinderen werken gaan uit van andere getallen, oplopend tot 40 à 60 miljoen. Onduidelijk is hoe de overheid de straks werkloze kinderen gaat opvangen. Het ministerie van Arbeid overweegt een programma voor rehabilitatie van werkende kinderen via onderwijs en beroepsstraining landelijk in te voeren.

Applaus bleef uit toen de regering vorige maand de maatregel aankondigde. Veel belangengroepen zijn sceptisch en bijna cynisch over het nieuwe verbod. „Het verbod gaat in en verder gebeurt er niets”, zegt Razia Sultan van de India Alliance for Child Rights. „Begrijp me goed: wij zijn tegen kinderarbeid. Maar de overheid heeft geen alternatief te bieden aan die kinderen en hun ouders. De kinderen werken om te overleven.”

Naar huis?

Waar moeten al die kinderen naartoe? In Delhi is 60 procent van de werkende kinderen migrant, afkomstig uit arme deelstaten. Zet je ze op de trein, stuur je ze naar huis? En hoe voorkom je dat ze gewoon weer uitstappen bij de volgende halte? Krijgen ze geld voor onderwijs en worden hun families financieel gecompenseerd omdat ze een inkomstenbron zien wegvalen? „Op al die vragen heeft de overheid geen antwoord”, zegt Sultan.

De verwachting van de belangenorganisaties is dat de meeste kinderen gewoon op zoek gaan naar ander werk. Omdat ze wel moeten. Vaak sturen ze een deel van hun inkomen naar huis, zodat jongere broertjes en zusjes naar school kunnen gaan en te eten hebben. „Ik verwacht ook niet dat de overheid strenge controles gaat uitvoeren. Misschien de eerste paar weken. Daarna gaat iedereen weer zijn gang”, zegt Swami Agnivesh, directeur van Bandhua Mukti Morcha, een belangengroep die opkomt voor werkende kinderen.

De 13-jarige Santos hoopt dat de woorden van Agnivesh uitkomen. Hij zegt: „Anders moet ik ander werk gaan doen, zoals vuilnis ophalen. Ik werk liever in een restaurant. Het is mijn droom ooit dokter te worden, maar voorlopig heb ik geen geld om school te betalen.”